

TUTKIMUSKATSAUKSIA 4a/2013

Poliittinen osallistuminen ja kuntaliitoksen mahdollisuus Turun seudulla

Krister Lundell

Tästä on kyse

- Suuri enemmistö kansalaisista Turun seudulla uskoo, että mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon heikentyvät, jos kuntaliitos toteutuu. Nuoret, opiskelijat ja Turussa asuvat kuitenkin suhtautuvat demokraattisen osallistumisen tulevaisuudennäkymiin muita myönteisemmin.
- Kunnallisvaalien lisäksi neuvonta-antavissa kansanäänestyksissä äänestäminen on suosituin demokraattisen osallistumisen muoto. Vastaavasti myös kuntalaisaloite ja uudet teknologiat, kuten etä-äänestäminen internetin avulla, kiinnostavat kansalaisia.
- Aluelautakunnat ja alueelliset toimielimet, joissa asukkaat jakavat päätösvaltaa paikallisesti tärkeissä asioissa edustajien ja virkamiesten kanssa, sekä avoimet keskustelutilaisuudet kuntalaisten ja poliitikkojen kesken saavat kannatusta erityisesti pienissä kunnissa alueen reunoilla.

Kuntaliitoksista ja muista paikallishallinnon uudistuksista on keskusteltu useimmissa Länsi-Euroopan maissa 1950-luvulta lähtien. Esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa kuntien lukumäärää on vähennetty noin kymmenesosaan. Myös Belgiassa ja Isossa-Britanniassa kuntien määrän vähentyminen on ollut merkittävää. Eri maiden välillä on suuria eroja kuntaliitosten syiden, suunnitelman, toteutuksen ja uudistusten aikataulun suhteen. Useimmissa kuntaliitoksissa taustalla on kuitenkin yksi yhteinen tavoite: tehokkuuden parantaminen.¹

Mittavilla kuntaliitoksilla on kauaskantoisia vaikutuksia edustukselliseen demokratiaan. Ne tuovat haasteita paikallisdemokratian järjestämiselle ja instituutioille, sillä poliittinen päätöksenteko siirtyy kauemmas yksittäisistä kansalaisista heikentäen kansalaisten käsityksiä omista vaikutusmahdollisuuksistaan paikalliseen päätöksentekoon.² Tällä voi vuorostaan olla kielteisiä vaikutuksia demokraattiseen legitimitettiin. Käynnissä oleva kuntauudistus, joka pyrkii vahvojen peruskuntien luomiseen, on lisännyt tarvetta vahvistaa demokraattista legitimitettiä erilaisilla edustuksellista demokratiaa täydentävillä osallistumismuodoilla. Kaupunkimaisten ja maaseutumaisten kuntien yhdistäminen tuo keskusteluun myös keskus-periferia-vastakkainasettelun: Kuntaliitoksen vaikutukset ovat erilaisia riippuen siitä, missä osassa uutta kuntaa asutaan. ARTTU-arviointiohjelman tulokset osoittavat, että päätöksentekojärjestelmän parantamiseen ja paikallisdemokratian vahvistamiseen on tarvetta. Kansalaiset vaativat parempia paikallisdemokratian rakenteita, jotka mahdollistavat entistä suuremman vaikuttamisen päätöksentekoon. Samankaltaisia

asenteita on myös kunnallispoliitikoilla. ARTTU-tutkimusten tulokset osoittavat, että enemmistö paikallispoliitikoista pitää tärkeänä alempia hallinnon tasoja paikallisdemokratian säilyttämiseksi.³

Tämä tutkimus on osa käynnissä olevaa tutkimushanketta, joka selvittää kansalaisten toivomuksia poliittisen osallistumisen muodoista kuntaliitoksen kynnyksellä. Tässä tutkimuskatsauksessa raportoidaan alustavia tuloksia 14 Lounais-Suomen kunnassa hiljattain toteutetusta kyselystä. Tutkimuksen on rahoittanut Turun kaupunkitutkimusohjelma. Analyysi tarjoaa arvokasta tietoa siitä, miten kansalaiset kokevat päätöksenteon alueella, miten he arvioivat kuntaliitoksen vaikuttavan osallistumismahdollisuuksiin, ja miten he haluaisivat osallistua tulevaisuudessa. Julkisen keskustelun pohjalta lienee selvää, että kansalaisten suhtautuminen kuntaliitokseen on melko kielteistä. Turun alueella ei ole kuitenkaan kartoitettu mielipiteitä systemaattisesti ennen tätä. Tutkimuskatsaus tarjoaa kiinnostavia näkökulmia myös päättäjille ja kansalaisille Turun alueella sekä muissa Suomen kunnissa.

Kuntaliitokset ja tarve kehittää kansalaisten osallistumismahdollisuuksia

Vuosien 1967 ja 2012 välillä Suomessa toteutettiin yhteensä 153 kuntaliitosta. Vuonna 2009 kuntien määrä väheni 67:llä yhteensä 32 liitosprosessissa, ja tällä hetkellä Suomessa on 320 kuntaa.⁴ Seinäjoen, Kouvolan ja Salon kunnissa vuonna 2009 toteutetuista kuntaliitoksista on hiljattain julkaistu tutkimusraportti.^{5,6} Se kertoo, miten kansalaiset kokevat paikallisdemokratian ja osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiensa muuttuneen, erityisesti maaseutualueilla. Maaseudun asukkaat kokivat, että heidän asemansa heikentyi kuntaliitoksessa. Toisaalta kuntaliitokset ovat myös lisänneet kuntalaisten kiinnostusta paikallishallintoa kohtaan, ja päättäjien tulisikin hyödyntää tätä kiinnostusta. Reuna-alueilla asuvien näkökulmasta sopeutuminen uuteen, laajempaan kuntayksikköön vaikuttaa tapahtuvan kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen liittyy kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja paikallidentiteetin sekä voimasuhteiden uudelleen järjestämiseen. Toisessa vaiheessa organisoidaan kansalaisten ja hallinnon sekä toisaalta maaseudun ja kaupunkikeskuksen välinen vuorovaikutus. Maaseutualueen ja kaupunkien välillä on usein vastakkainasettelu, mikä näkyy reuna-alueilla asuvien kielteisenä suhtautumisena sekä kuntaliitosta että keskushallintoa kohtaan. Kolmas vaihe on mukautuminen ja sopeutuminen, eli uusien osallistumismahdollisuuksien ja vuorovaikutuskanavien luominen keskushallinnon ja kansalaisten välille.

Useat tekijät osoittavat, että olemme kansalaisten osallistumisen suhteen uuden aikakauden alussa. Kansalais-

osallistumisen muodoilla ja välineillä ei kuitenkaan ole itseisarvoa. Ei ole olemassa yhtä ainoaa onnistuneen kansalaisosallistumisen mallia, vaan se riippuu vahvasti kontekstista. Kansalaisten on pystyttävä käyttämään osallistumismuotoja tarkoituksenmukaisesti ja koettava ne itse tärkeiksi. Jos kansalaisosallistumisella ei ole konkreettisia vaikutuksia kansalaisten näkökulmasta, hallinnon legitimitetti kärsii.

Paikallisdemokratian kehittämisessä on otettava huomioon neljä asiaa. Ensiksikin, uusien osallistumisinstrumenttien valta suhteessa koko kunnan hallintoon on määriteltävä selkeästi. Toiseksi tulisi pohtia, mitä näiden odotetaan tekevän. Kolmantena on huomioitava tehokkuus: Jos uusille instituutioille annetaan enemmän vaikutusvaltaa, myös kunnan päättäjät ja edustukselliset elimet kiinnittävät enemmän huomiota niiden tuotokseen. Neljänneksi, tiedotus ja viestintä osallistumisen tuloksista on tärkeässä asemassa.

Raportin kirjoittajat korostavat sosiaalisen median roolia kansalaisten ja hallinnon välisen vuorovaikutuksen kehittämisessä. Tähän asti internet on nähty kunnissa ensisijaisesti yksisuuntaisena tiedonkulun välineenä tiedotettaessa ajankohtaisista asioista kuntalaisille. Kun sosiaalisen median käyttö lisääntyy, olisi tärkeää kehittää kaksisuuntaista viestintää, jossa valtuutetut ja virkamiehet ovat läsnä omana itsenään, persoonattomien auktoriteettien sijaan. Tämä tekisi vuorovaikutuksesta ja keskustelusta luonnollisempaa. Henrik Serup Christensen on osoittanut aiemmassa tutkimuskatsauksessa, että verkkodemokratian vahvistamiseen on monia mahdollisuuksia Suomen kunnissa.⁷ Vaikka uudet teknologiat ovat tärkeimpiä välineitä tällaiseen vuorovaikutukseen tulevaisuudessa, Rinne-Koski, Saartenoja, Rantanen ja Tantarimäki korostavat, että myös muita osallistumiskanavia tarvitaan.

Suurin este kansalaisten osallistumisen kehittämiselle vaikuttaa olevan syvälle juurtunut kunnallishallinnon perinne, jossa osallistuminen on määritelty puhtaasti hallinnosta käsin. Uusia osallistumismuotoja tulisikin kehittää erityisesti kansalaisten näkökulmasta. Hallinnon ohjaamat prosessit keskittyvät usein teknisiin seikkoihin ja siihen, miten uudet osallistumismuodot voidaan tuoda osaksi olemassaolevia hallinnon rakenteita. Tämä lisää kansalaisten ja hallinnon välistä kuilua. On tärkeää varmistaa, että kansalaisilla on aito vaikutusmahdollisuus uusissa paikallisdemokratian instituutioissa; muuten niistä voi tulla näennäisdemokratian osoituksia todellisen demokratian sijaan. Kansalaisten ja hallinnon vuorovaikutuksesta tulisi keskustella mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kuntaliitosprosessia. Silloin voidaan kehittää yhteistyötä kunnan ja kansalaisten välillä, sekä selkeyttää hallinnon ja kansalaisten roolit uudessa kuntayksikössä.

Tutkimuksen tavoite ja menetelmä

Valtiovarainministeriön kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvityksen mukaan 14 kuntaa Lounais-Suomessa voitaisiin liittää yhdeksi suureksi kuntayksiköksi. Nämä kunnat ovat Aura, Kaarina, Lieto, Marttila, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Paimio, Raisio, Rusko, Sauvo, Tarvasjoki ja Turku. Tässä tutkimuskatsauksessa Turun seudulla viitataan nimenomaan näihin 14 kuntaan. Kuntaliitoksen näkymistä tiedetään toistaiseksi seudulla vähän. Tämän tiedollisen aukon täyttämiseksi Åbo Akademin yliopiston tutkimusryhmä suunnitteli kyselyn, joka käsitteli kansalaisten toivomia demokraattisen osallistumisen muotoja mahdollisen kuntaliitoksen kynnyksellä. Tiedot kerättiin syksyllä 2012 puhelinhaastatteluilla kyselytutkimuksiin erikoistuneen yrityksen Suomen Kyselytutkimus Oy:n toimesta. Kyselyyn vastasi yhteensä 2000 ihmistä: 500 Turusta, 150 jokaisesta naapurikunnasta Kaarinasta, Liedosta, Naantalista ja Raisiosta, ja 100 jokaisesta jäljellä olevasta 9 kunnasta. Turku jaettiin lisäksi viiteen alueeseen, jotka olivat keskinen, itäinen, läntinen, pohjoinen ja eteläinen Turku. Analyysivaiheessa aineistoon lisättiin luokittelumuuttujaksi nykyisistä kuntarajoista riippumaton asuinalue-tyyppi, jonka luokat olivat kaupungin keskusta, lähiö, kunnan keskusta, kylä ja harvaan asuttu alue.

Kyselyllä selvitettiin kansalaisten asenteita ja mielipiteitä erilaisista paikallispolitiikkaan liittyistä asioista, heidän tähänastista poliittista osallistumistaan ja toivomiin osallistumismuotoja tulevaisuudessa mahdollisen kuntaliitoksen toteutuessa. Tärkeimpiä kysymyksiä olivat seuraavat: Miten kansalaiset uskovat potentiaalisen kuntaliitoksen muuttavan heidän mahdollisuuksiaan demokraattiseen osallistumiseen? Kuinka aktiivisesti kansalaiset ovat osallistuneet politiikkaan tähän mennessä, ja kuinka paljon he haluavat osallistua tulevaisuudessa? Onko olemassa joitakin tiettyjä osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja, joita kansalaiset haluavat käyttää uudessa laajentuneessa kuntayksikössä ja vaihtelevatko nämä näkemykset alueen eri osissa? Kuinka paljon kansalaiset luottavat poliittisiin toimijoihin? Haluavatko kansalaiset sitovan tai neuvoa-antavan kansanäänestyksen kuntaliitoksesta? Tämä tutkimuskatsaus pyrkii vastaamaan näihin kysymyksiin.

Demokraattiset innovaatiot

Vaikka demokratia hallintomuotona on jatkanut voitokulkuaan länsimaissa jo kauan, on tunnustettu myös useita tarpeita vahvistaa ja uudistaa sitä. Erityisesti viime vuosikymmeninä on keskusteltu demokratian vahvistamisesta, sillä äänestysprosentit ja puoluekiinnittyminen ovat vähentyneet ja epäluulo poliitikkoja kohtaan lisääntynyt 1900-luvun loppupuolelta alkaen. Demokraattis-

ten innovaatioiden on esitetty vahvistavan demokraattista legitimitettä ja tehokkaampaa päätöksentekoa. Brigitte Geisselin mukaan demokraattiset innovaatiot ovat uusia käytäntöjä, joilla pyritään tietoisesti ja tarkoitushakuisesti parantamaan demokratian laatua riippumatta siitä, onko kyseistä käytäntöä jo kokeiltu muissa poliittisissa järjestelmissä.⁸ Monet innovaatiot saavat alkunsa pienen mittakaavan kokeiluina paikallisyhteisöissä ja naapurustoissa, ja jos ne osoittautuvat onnistuneiksi, niitä saatetaan ryhtyä käyttämään myös ylempillä tasoilla alue- tai jopa valtionhallinnossa.⁹ Perusteellisen kirjallisuuskatsauksen pohjalta Geissel erottaa neljä pääasiallista demokraattisten innovaatioiden tyyppiä: suora demokratia, yhteis- ja verkostohallinto, konsultoivat ja keskustelevat käytännöt sekä vaaliuudistukset.¹⁰ Kenneth Newton erottaa lisäksi verkkodemokratian omaksi kategoriakseen.¹¹ Tietyissä mielessä se läpyleikkää kaikkia neljää kategoriata, mutta toisaalta sitä on syytä tutkia myös erikseen, sillä verkkodemokratiaa kohtaan on suurta kiinnostusta ja monet uskovat sen muuttavan politiikkaa pysyvästi. Vaaliuudistusten piiriin kuuluvat erilaiset vaaleihin ja äänestämiseen liittyvät uudistukset, mutta nämä on jätetty tämän tutkimuskatsauksen ulkopuolelle. Neljä muuta innovaatioiden tyyppiä on kuitenkin mukana kyselyssä ja edempänä esiteltävissä analyyseissä. Suorassa demokratiassa kansalaiset voivat päättää asiakysymyksistä kansanäänestyksillä ja käyttää valtaa ilman vaaleilla valittujen edustajien ja virkamiesten välikäsiä. Tässä katsauksessa käsitellään kahta tällaista instituutiota: neuvoa-antavaa kansanäänestystä ja kunnallista kansanäänestysaloitetta. Yhteishallinnolla tarkoitetaan kansalaisten suoraa osallistumista kunnan tai valtion päätöksentekoon ja toimintaan. Kyselyssä eriteltyt kylien tai kaupunginosien päätösvaltaiset lautakunnat, joissa päätetään alueellisesti ajankohtaisista kysymyksistä, sopivat tähän kategoriaan.

Konsultatiivisissa ja keskustelemissä käytännöissä kansalaiset puntaroivat politiikan asiakysymyksiä ja antavat neuvoja edustuksellisille päätöksentekojen edustajille. Kaksi osallistumismenetelmää tässä kyselytutkimuksessa kuuluvat konsultatiivisten ja keskustelevien käytäntöjen kategoriaan: asiakohtaisesti perustettavat työpajat ja ideariihet, joissa voidaan käsitellä jotakin ajankohtaista paikallista kysymystä, sekä avoimet keskustelutilaisuudet keskeisistä kuntaa koskevista kysymyksistä. Verkkodemokratian piiriin kuuluu kolme osallistumismuotoa: kunnanvaltuuston esityslistan kommentointi, kunnan kotisivujen ehdotus- ja palautelomakkeen täyttäminen sekä kunnan kotisivuilla toteutettavaan internet-kyselyyn osallistuminen.

Monia näistä demokraattisista innovaatioista on kokeiltu jo aiemmin Suomessa ja Turun seudulla, ja osa näistä on määritelty myös laissa. Voidaankin kysyä, pitäisikö

niitä enää kutsua innovaatioiksi tai uusiksi menetelmiksi. Tutkimuksen tarkoitus on kuitenkin selvittää näiden osallistumismenetelmien laajempaa potentiaalia ja käyttömahdollisuuksia, ja laissa määriteltyjen menetelmien osalta niiden hyödyllisyyttä, sekä sitä, pitäisikö niitä hyödyntää useammin ja lisätä siten kiinnostusta kansalaisten keskuudessa. Tästä näkökulmasta innovaatio-termi sopii hyvin tutkimukseen.

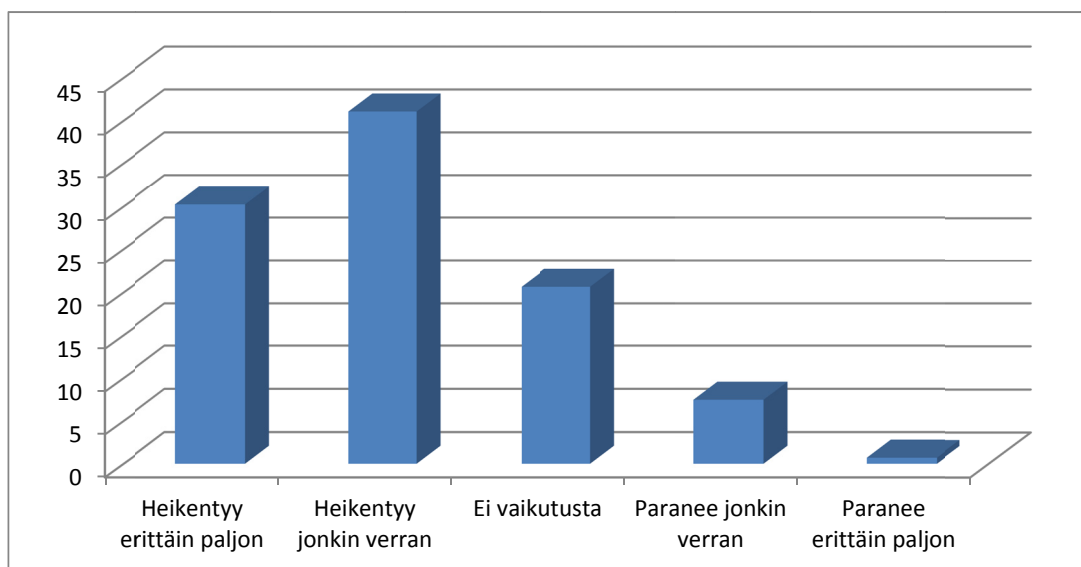
Horisontissa kuntaliitoksen mahdollisuus

Useiden tutkimusten mukaan läntisissä demokratioissa kansalaiset eivät vastusta demokraattisen hallinnon perusperiaatteita, vaikka luottamus poliitikkoja ja poliittisia instituutioita kohtaan on laskenut eivätkä kansalaiset äänestä enää yhtä aktiivisesti kuin muutamia vuosikymmeniä sitten.¹² Kansalaisten kiinnostus politiikkaa kohtaan vaikuttaa lisääntyneen kehittyneissä teollisuusmaissa.¹³ Vaikka kansalaiset näyttävät kannattavan demokratiaa yleisellä tasolla, eivät pelkät lupaukset osallistumismahdollisuuksista välttämättä riitä vahvistamaan poliittista luottamusta.

Tämä kappale käsittelee kansalaisten arvioita poliittisen osallistumisen mahdollisuuksista tulevaisuudessa, tyytyväisyyttä nykyisiin osallistumis- ja vaikutuskeinoihin, poliittista luottamusta ja sitä, pitäisikö kuntaliitoksesta järjestää kansanäänestys. Kyselyssä vastaajilta kysyttiin ensimmäisenä, *”Kuinka arvioitte kuntalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen muuttuvan nykyistä suuremman*

peruskunnan mahdollisesti toteutuessa?” Vastaamisessa käytettiin viisiportaista Likert-asteikkoa, jolla saadaan selvitettyä myös asenteiden voimakkuus. Tulokset on esitelty kuviossa 1. Yli kaksi kolmasosaa vastaajista uskoo, että osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet heikentyvät uudessa liitoskunnassa, ja kymmenen prosenttia vastaajista uskoo mahdollisuuksien parantuvan. Kansalaisten näkemykset ovat siis yleisesti hyvin kielteisiä.

Nuoret ja opiskelijat suhtautuvat muita myönteisemmin osallistumismahdollisuuksien muutokseen, miesten ja naisten välillä ei tässä suhteessa ole eroa. Myös erot koulutustaustan ja poliittisen luottamuksen suhteen ovat pieniä eivätkä tilastollisesti merkitseviä. Mielenkiintoista on kuitenkin, että ne, jotka luottavat kunnallispolitiikkoihin ja virkamiehiin uskovat osallistumismahdollisuuksien heikentyvän enemmän kuin ne, jotka eivät luota näihin toimijoihin. Sen sijaan poliittisten puolueiden ja kansanedustajien kohdalla yhteys on päinvastainen; vahvempi luottamus on yhteydessä myönteisempiin näkemyksiin tulevaisuuden osallistumismahdollisuuksista. Vaikuttaakin siltä, että kielteiset näkemykset osallistumismahdollisuuksien muutoksesta eivät ole yhteydessä siihen, pitävätkö kansalaiset paikallispolitiikan toimijoita luotettavina tai eivät. Toinen huomiota herättävä havainto on, että paikallispolitiikassa aktiivisina olleet vastaajat uskoivat muita enemmän vaikutusmahdollisuuksien heikentymiseen. Myös kuntien keskustoissa ja harvaanasutuilla alueilla asuvien näkemykset olivat

Huom: Pylväät kuvaavat prosenttiosuuksia vastaajista.

Kuvio 1. Kansalaisten näkemykset kuntaliitoksen vaikutuksista osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin

pessimistisempiä kuin muun tyyppisillä alueilla asuvien.

Taulukon 1 vasemmassa sarakkeessa on esitetty tyytyväisyys nykyisiin osallistumis- ja vaikutuskeinoihin prosentteina jokaisessa kunnassa ja Turun kaupungin viidellä alueella. Kyselyn vastaajille annettiin kaksi vastausvaihtoehtoa: kyllä tai ei. Kunnat on ryhmitelty seuraavalla tavalla: Turku ja sen viisi osa-alueetta ylimpinä, neljä naapurikuntaa seuraavina ja yhdeksän pienempää kuntaa sarakkeen lopussa. Alueen asukkaista 62 prosenttia on tyytyväisiä nykyisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin. Turun sisällä sekä kuntien välillä on kuitenkin suuria eroja tyytyväisyydessä. Turussa noin puolet asukkaista pitää nykyisiä osallistumiskeinoja riittävinä, mutta tyytyväisyys vaihtelee pohjoisosan 30 prosentista länsiosan 66 prosenttiin. Ruskossa jopa 86 prosenttia asukkaista on tyytyväisiä nykyisiin osallistumiskeinoihin, kun taas Kaarinassa vastaava luku on alle puolet asukkaista.

Taulukon 1 oikeassa sarakkeessa on esitetty vastaajien asenteet osallistumista kohtaan mahdollisessa liitoskunnassa. Likert-muuttuja, joka saa arvoja välillä 1 (osallistuminen ja vaikuttaminen heikentyy) ja 5 (paranee), voidaan muuntaa indeksiksi, joka kertoo keskiarvot tietyille vastaajajoukoille, tässä tapauksessa jokaiselle kunnalle ja Turun osa-alueelle. Koska indeksi voi saada korkeintaan arvon 5 ja pienimmillään arvon 1, arvo 3 muodostaa asteikon keskikohdan kuvaten mielipidettä "Ei vaikutusta". Koko Turun seudun keskiarvo on 2.07, ja kaikissa kunnissa keskiarvo jää alle asteikon keskikohdan, eli asenteet ovat keskimääräisesti kielteisiä. Turun asukkaiden näkemykset ovat myönteisempiä kuin muiden kuntien asukkaiden, ja Turun pohjoisosassa on koko otoksen suurin keskiarvo. Kaikkein pessimistisimmin tulevaisuuden osallistumismahdollisuuksiin suhtautuvat Ruskon sekä pienten reunakuntien Sauvon, Marttilan ja Auran asukkaat.

Tyytyväisyys nykyisiin osallistumismuotoihin on käänteisesti yhteydessä asenteisiin tulevaisuuden osallistumismahdollisuuksia kohtaan. Turussa tyytyväisyyden keskiarvo on alueen toiseksi pienin, kun taas asenteet ovat toiseksi myönteisimpiä. Keskiarvojen perusteella kielteisimmät asukkaat löytyvät Turun pohjoisosasta, mutta tällä alueella on myös myönteisimmät asenteet tulevaisuuden osallistumismahdollisuuksia kohtaan. Samanlainen asetelma on osassa pienemmistä kunnista. Toisaalta, tästä löytyy myös poikkeuksia: esimerkiksi Kaarinassa sekä tyytyväisyys että suhtautuminen tulevaisuuden mahdollisuuksiin on kielteistä.

län ja koulutuksen suhteen vanhimmat (66% tyytyväisiä) ja yliopistokoulutuksen saaneet ovat tyytyväisimpiä

Taulukko 1. Tyytyväisyys nykyisiin osallistumis- ja vaikutusmuotoihin sekä asenteet osallistumismahdollisuuksia kohtaan mahdollisessa liitoskunnassa

	Tyytyväisyys	Asenteet
Koko otos	62	2.07
Turku	52	2.58
<i>Turku länsi</i>	66	2.56
<i>Turku etelä</i>	58	2.52
<i>Turku keskiosa</i>	52	2.61
<i>Turku itä</i>	47	2.49
<i>Turku pohjoinen</i>	30	2.86
Naantali	67	1.80
Raisio	67	2.25
Lieto	63	1.90
Kaarina	46	1.84
Rusko	86	1.71
Sauvo	76	1.77
Marttila	74	1.67
Masku	74	1.92
Mynämäki	67	1.98
Nousiainen	67	2.10
Tarvasjoki	64	2.12
Aura	63	1.73
Paimio	55	1.91

Huom: Tyytyväisyys viittaa nykyisiä osallistumis- ja vaikutusmuotoja riittävinä pitävien vastaajien keskimääräiseen prosenttiosuuteen kaikista kunnan ja Turun osa-alueiden vastaajista. *Asenteet* (osallistumismahdollisuuksia kohtaan mahdollisessa liitoskunnassa) viittaa kuntien ja Turun osa-alueiden kaikkien vastaajien keskiarvoon asteikolla 1-5.

nykyisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin. Ammatti vaikuttaa siten, että tyytyväisimpiä ovat maanviljelijät (76%) ja johtavissa asemissa olevat (71%) kun taas tyytymättömmimpiä ovat yrittäjät (55%). Tyytyväisyys vaihtelee myös asuinalueen tyyppin mukaan: kaupunkien keskustoissa ja lähiöissä asuvat ovat huomattavasti tyytymättömmimpiä nykyisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin kuin muun tyyppisillä alueilla asuvat. Lisäksi tyytyväisyys vaihtelee poliittisen suuntautumisen mukaan (viisi luokkaa): Kauimmaksi vasemmalle itsensä sijoittavat vastaajat ovat tyytyväisimpiä (74%) kun taas ideologisella asteikolla keskustaan itsensä sijoittavat ovat tyytymättömmimpiä (57%).

Taulukossa 2 esitetään luottamus poliittisiin puolueisiin, kansanedustajiin, kunnan- ja kaupunginvaltuutettuihin sekä viranhaltijoihin. Taulukosta käy ilmi ensinnäkin, että seudun asukkaat luottavat enemmän paikallispoliitikkoihin ja viranhaltijoihin kuin puolueisiin ja kansanedustajiin. Kyselystä ei käy varsinaisesti ilmi, ovatko vastaajat arvioineet tässä valtionhallinnon vai kunnallishallinnon virkamiehiä, mutta voidaan olettaa vastausten koskevan enemmän paikallishallinnon viranhaltijoita, koska kysely käsitteli paikallispolitiikkaa ja kysymys esitettiin heti paikallispoliitikkojen luotettavuuden jälkeen. Joka tapauksessa, jos poliittinen luottamus on yhteydessä

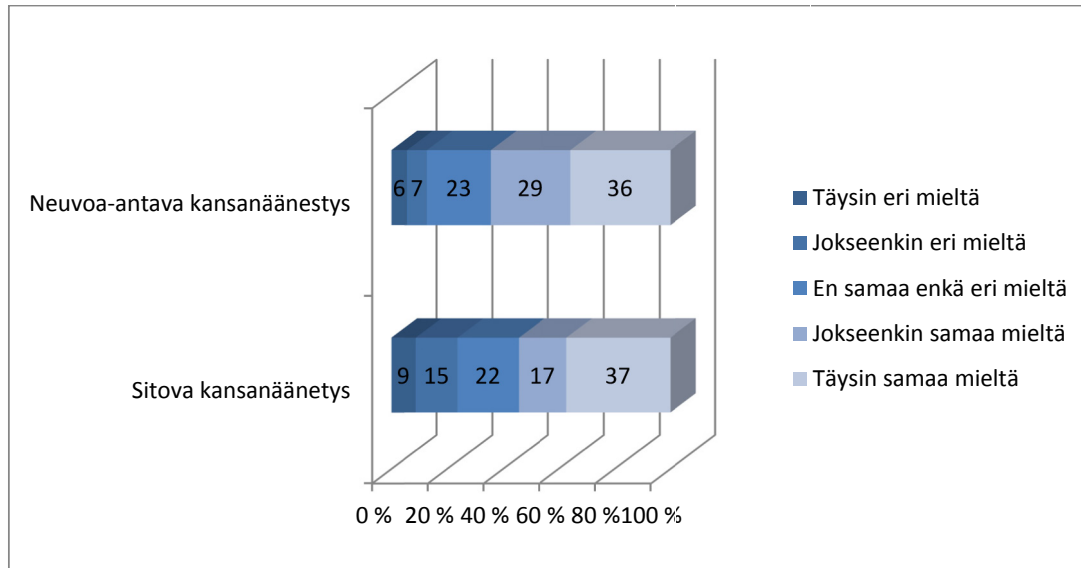
pessimistiseen näkemykseen kuntaliitoksesta, tyytymättömyys on kohdistettu erityisesti niihin, jotka ovat vastuussa kuntaliitoksen toteuttamisesta. Kokonaiskuva poliittisesta luottamuksesta ei myöskään ole kovin rohkaiseva. Vain yksi kuudesta vastaajasta luottaa puolueisiin ja kansanedustajiin, vaikka runsas kaksi kolmasosaa on neutraalilla kannalla. Lähemmäs yksi kolmasosa vastaajista luottaa paikallispoliitikkoihin, mikä on suurempi osuus vastaajista kuin ne, jotka eivät luota näihin toimijoihin. Kaksi viidesosaa vastaajista luottaa virkamiehiin, kun taas yksi viidesosa ei luota heihin.

Taulukko 2. Poliittinen luottamus Turun seudulla (%)

Poliittiset toimijat	Erittäin vähän	Melko vähän	Neutraali	Melko paljon	Erittäin paljon
Poliittiset puolueet	10	29	43	15	2
Kansanedustajat	11	32	42	15	1
Kunnan- tai kaupunginvaltuutetut	5	19	45	28	3
Virkamiehet ja viranhaltijat	6	16	39	35	4

Naiset luottavat paikallispoliitikkoihin jonkin verran enemmän kuin miehet, nuorimmilla (18-29 vuotiaat) luottamus on alhaisempaa kuin muun ikäisillä, ja yliopistokoulutuksen saaneet luottavat paikallispoliitikkoihin kaikkein eniten. On erikoista, että mitä kauemmin kansalaiset ovat asuneet nykyisessä asuinkunnassaan, sitä vähemmän he luottavat paikallispoliitikkoihin. On kuitenkin otettava huomioon, että ne, jotka ovat asuneet kymmenen vuotta tai enemmän nykyisessä asuinkunnassaan muodostavat 79 prosenttia koko otoksesta. Kaksi muuta kategoriata ovat: "3-9 vuotta" ja "vähemmän kuin 3 vuotta". Erot ovat kuitenkin merkitseviä. Harvaan asuttujen alueiden asukkaat luottavat enemmän kuin muualla asuvat, vaikka ero ei ole mittava. Ammatin suhteen luottamus on korkeinta yrittäjien ja johtavissa asemissa olevien keskuudessa, ja alhaisinta opiskelijoiden ja itsensä työntekijäksi identifioivien keskuudessa.

Luottamus paikallispoliitikkoja kohtaan on merkittävästi suurempaa niiden keskuudessa, jotka sijoittavat itsensä ideologisesti vasemmalle. Tulokset ovat vastaavanlaisia virkamiehiä kohtaan tunnetun luottamuksen suhteen. Käyttäen samanlaista indeksiä kuin taulukossa 1, koko Turun seudun keskiarvo paikallispoliitikkoja kohtaan tunnetussa luottamuksessa on 3.05. Kaikkien Turun osaluueiden keskiarvo on alle 3, ja alhaisin keskiarvo 2.48 on eteläisessä Turussa. Koko Turun kaupungin keskiarvo on 2.80. Muut kunnat, jotka jäävät alle keskiarvon, ovat Kaarina (2.77), Raisio (2.95) ja Nousiainen (2.83). Suurinta luottamus paikallispoliitikkoja kohtaan on Marttilassa (3.48), Tarvasjoella (3.33) ja Sauvossa (3.31) sekä Ruskosessa (3.53) ja Naantalissa (3.33). Luottamus virkamiehiä kohtaan noudattaa samaa kaavaa.

Kuvio 2. Sitova ja neuvoa-antava kansanäänestys kuntaliitoksesta

Viimeisenä, ennen poliittista osallistumista, tarkastellaan suhtautumista kunnalliseen kansanäänestykseen kuntaliitoksesta. Kyselyn vastaajilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat seuraavista väittämistä: *Kuntaliitoksista tulisi järjestää sitova kansanäänestys; Kuntaliitoksista tulisi järjestää neuvoa-antava kansanäänestys.* Koko Turun seutua koskevat tulokset on esitetty kuviossa 2. Hieman suurempi osa vastaajista kannattaa sitovan kansanäänestyksen järjestämistä verrattuna neuvoa-antavaan. Neuvoa-antava kansanäänestys saa kuitenkin enemmän kannatusta, jos huomioidaan väittämän kanssa jokseenkin ja täysin samaa mieltä olevat.

Naiset kannattavat neuvoa-antavaa kansanäänestystä miehiä enemmän. Nuorimmat (18-29-vuotiaat) kannattavat kansanäänestystä vähemmän kuin muut ikäryhmät, kun taas jokseenkin yllättäen, kannatus on suurinta vain peruskoulutuksen saaneiden keskuudessa. Näkemykset eivät eroa merkittävästi ammatin, asuinalueen tai vasemmisto-oikeisto-sijainnin suhteen. Koko seudun vastaajien keskiarvo on 3.82 asteikolla yhdestä viiteen. Turussa neuvoa-antavan kansanäänestyksen kannatus on suurinta läntisessä osassa (3.91) ja pienintä itäisessä ja pohjoisessa osassa (3.51 ja 3.55). Koko seudun alhaisin kannatus neuvoa-antavalle kansanäänestykselle on Nousiaisissa (3.43). Useimmat kunnat ovat lähellä koko seudun keskiarvoa, ja neuvoa-antavaa kansanäänestystä kannatetaan eniten Ruskossa (4.15), Sauvossa (4.09) ja Mynämäellä (4.03).

Tässä yhteydessä on tarpeellista tarkastella myös muita kyselyn väittämää. Kuntalain mukaan vähintään viisi prosenttia kunnan äänioikeutetuista voi tehdä aloitteen kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä.¹⁴ Vastaajille esitettiin seuraavat väittämät: *Kansanäänestysaloitteilla on vaikutuksia valtuuston päätöksiin; Kansanäänestysaloitteilla on vaikutuksia julkiseen keskusteluun.* Kansanäänestysaloite ei velvoita valtuustoa järjestämään kansanäänestystä, mutta valtuuston on käsiteltävä aloite viipymättä. Tästä syystä väittämät ovat oleellisia osallistumista tutkittaessa. Kysyttäessä aloitteiden vaikutuksia valtuuston päätöksiin, 42 prosenttia vastaajista otti neutraalin kannan ja loput 58 prosenttia jakautuivat tasaisesti samaa ja eri mieltä oleviin. Turussa asenteet ovat kielteisempiä ja pienissä reunakunnissa myönteisempiä. Verrattaen suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että kansanäänestysaloitteilla on vaikutuksia julkiseen keskusteluun (16% täysin ja 38% jokseenkin samaa mieltä). Erot kuntien välillä ovat melko pieniä; suurimmat arvot väittämä saa Tarvasjoella (3.77) ja Mas-kussa (3.39). Sen sijaan Turun osa-alueiden välillä erot ovat suuria. Vähiten kansanäänestysaloitteiden uskotaan vaikuttavan julkiseen keskusteluun läntisessä ja eteläisessä osassa, kun taas myönteiset näkemykset ovat vahvempia itäisessä ja keskiosassa Turku.

Poliittinen osallistuminen mahdollisessa liitoskunnassa

Kyselyn vastaajilta tiedusteltiin heidän poliitista aktiivisuuttaan 15 osallistumismuodon avulla. Samaa listausta yhdellä lisäyksellä käytettiin myös toisessa kysymyksessä, jossa tiedusteltiin vastaajien aikeita osallistua päätöksentekoon tulevaisuudessa, mahdollisessa liitoskunnassa. Taulukossa 3 esitetään tämän jälkimmäisen kysymyksen tulokset, sillä osallistumispotentiaali on tärkeämpi tämän tutkimuksen tavoitteiden kannalta. Osallistumismuodot on listattuna allekkain järjestyksessä suosituimmasta vähiten suosittuun.

Vastaajilta kysyttiin myös suhtautumista näihin osallistumismuotoihin yleisesti, sillä monen mielestä osallis-

tumismahdollisuuksien olemassaolo on tärkeää, vaikka he itse eivät haluaisikaan niitä käyttää. Aluelautakuntia ja muita alueellisia toimielimiä ei ole käytetty missään tutkimuskunnista. Muiden osallistumismuotojen kohdalla on paljon vaihtelua siinä, kuinka paljon ja usein niitä on käytetty eri tutkimuskunnissa. Kuntia ei voidakaan tästä syystä verrata keskenään aiempaa osallistumista koskevien vastauksien suhteen. Asenteita kunnallisia kansanäänestysaloitteita kohtaan ei tässä yhteydessä kysytty, koska niiden ajateltiin olevan päällekkäisiä neuvoo-antaviin ja sitoviin kansanäänestyksiin suhtautumisen kanssa.

Taulukko 3. Poliittinen osallistuminen ja asenteet osallistumismuotoja kohtaan

	Olisi kiinnostunut osallistumaan	Kuinka tärkeä?	On tehnyt aiemmin
Kunnallisvaalit	4.19	4.49	92
Neuvoa antava kansanäänestys	3.77	3.90	23
Kuntalaiskysely	3.30	3.13	33
Avoimet keskustelutilaisuudet	3.26	3.72	31
Yhteydenotto viranhaltijaan tai kunnan työntekijään	3.25	3.73	47
Vetoomuksen allekirjoittaminen	3.16	3.52	44
Yhteydenotto kunnallispoliittikkoon	3.13	3.70	34
Aluelautakunta tai vastaava toimielin	2.93	3.62	
Talkootyö, kylä- tai kaupunginosatoiminta	2.92	3.24	42
Internet-kysely kunnan kotisivuilla	2.82	3.11	12
Kuntalaisaloitteen tekeminen	2.80	3.61	5
Palautelomake kunnan kotisivuilta	2.72	3.17	11
Kunnallinen kansanäänestysaloite	2.67		9
Valtuuston esityslistan kommentointi	2.64	3.13	12
Asiakohmainen työpaja tai ideariihi	2.63	3.22	9
Luottamushenkilönä toimiminen	2.16	2.80	14

Huom: Taulukon luvut ensimmäisessä sarakkeessa ovat keskiarvoja (asteikko 1-5) siitä, kuinka kiinnostuneita vastaajat ovat käyttämään näitä osallistumismuotoja mahdollisessa liitoskunnassa; toisessa sarakkeessa keskiarvoja (asteikko 1-5) siitä, kuinka tärkeinä vastaajat pitävät näitä osallistumismuotoja päätöksenteossa yleisesti; kolmannessa sarakkeessa niiden vastaajien osuus kaikista vastaajista, jotka ovat aiemmin käyttäneet näitä osallistumismuotoja.

Kunnallisvaaleissa äänestäminen on suosituin poliittisen osallistumisen muoto myös tulevaisuudessa mahdollisessa liitoskunnassa toinen sarake vasemmalta. Kaarinassa, Turussa, Paimiossa ja Maskussa on korkein keskiarvo, kun taas Tarvasjoella äänestäminen on vähiten suosittua. Lähes 60 prosenttia kansalaisista on erittäin kiinnostuneita ja toiset 20 prosenttiakin melko kiinnostuneita äänestämään kunnallisvaaleissa mahdollisessa liitoskunnassa, kun vain 11 prosenttia kertoo, ettei äänestäminen kiinnosta. Tämä tulos ei yllätä, sillä vaaleissa äänestäminen on yleisin poliittisen osallistumisen muoto. On tärkeää muistaa, että demokraattisten innovaatioiden tarkoituksena ei ole korvata edustuksellista demokratiaa, vaan toimia sen täydentäjänä ja korjata mahdollisia demokratiavajeita. Tutkimuskatsaus keskittyy tästä syystä enemmän muihin poliittisen osallistumisen muotoihin kuin kunnallisvaaleihin.

Taulukossa 4 esitetään keskiarvot kansalaisten kiinnostuksesta kolmen demokraattisen innovaation osalta: neuvoo-antava kansanäänestys, kunnallinen kansanäänestysaloite ja alueellinen toimielin. Kunnat ja Turun osa-alueet on listattu vastaavalla tavalla kuin taulukossa 1. Melko suuri osa kansalaisista on kiinnostunut äänestämään kunnallisissa kansanäänestyksissä. Tarkalleen ottaen 36 prosenttia ilmoittaa olevansa erittäin kiinnostunut ja 26 prosenttia melko kiinnostunut neuvoo-

antavissa kansanäänestyksissä äänestämisestä. Vahvinta kiinnostus on Turun keskiosassa ja eteläisessä osassa, Myllymäellä ja Paimiossa. Nuorten keskuudessa kiinnostus on huomattavasti alhaisempaa kuin muissa ikäryhmissä, ja korkeasti koulutetut ovat kaikkein kiinnostuneimpia, tosin erot koulutustason suhteen ovat melko pieniä.

Toiset suoran demokratian muodot – kuntalaisaloite ja kunnallinen kansanäänestysaloite – eivät herätä yhtä paljon kiinnostusta kuin neuvoo-antavaa kansanäänestykseen osallistuminen. Kuntalaisaloitteen kannatuksen keskiarvo on hieman korkeampi, minkä johdosta se on otettu esille taulukossa 4. Ei voida olettaa, että kansalaiset olisivat yhtä innostuneita tekemään aloitteita erilaisista asiakysymyksistä kuin äänestämään niistä, sillä aloitteen tekeminen vaatii paljon enemmän aikaa ja energiaa. Samat neljä kuntaa ovat molempien listojen kärjessä: Aura, Sauvo, Tarvasjoki ja Naantali, joista kaikki paitsi viimeinen ovat pieniä reuna-alueiden kuntia. Yleisesti ottaen kaupunkien keskustoissa ja lähiöissä asuvat kansalaiset ovat vähemmän kiinnostuneita tästä osallistuvan demokratian muodosta kuin muualla asuvat. Ikäryhmistä 30-64-vuotiaat ovat kiinnostuneimpia, koulutustasojen välillä on pieniä eroja, ja itsensä poliittisella ulottuvuudella oikealle sijoittavat ovat kiinnostuneimpia tekemään kuntalaisaloitteita.

Taulukko 4. Kiinnostus neuvoo-antavia kansanäänestyksiä, kuntalaisaloitteita ja aluelautakuntia tai muita alueellisia toimielimiä kohtaan

Kansanäänestys		Kuntalaisaloite		Alueellinen toimielin	
Koko otos	3.77	Koko otos	2.80	Koko otos	2.93
Turku	3.76	Turku	2.55	Turku	2.63
<i>Turku keskiosa</i>	4.05	<i>Turku pohjoinen</i>	2.88	<i>Turku pohjoinen</i>	2.98
<i>Turku etelä</i>	4.02	<i>Turku itä</i>	2.85	<i>Turku itä</i>	2.85
<i>Turku länsi</i>	3.77	<i>Turku etelä</i>	2.56	<i>Turku etelä</i>	2.56
<i>Turku itä</i>	3.56	<i>Turku keskiosa</i>	2.35	<i>Turku keskiosa</i>	2.55
<i>Turku pohjoinen</i>	3.16	<i>Turku länsi</i>	2.21	<i>Turku länsi</i>	2.28
Kaarina	3.91	Naantali	3.19	Naantali	3.27
Raisio	3.87	Lieto	2.86	Lieto	2.95
Naantali	3.78	Kaarina	2.83	Raisio	2.91
Lieto	3.65	Raisio	2.52	Kaarina	2.80

Mynämäki	4.02	Aura	3.24	Marttila	3.31
Paimio	3.99	Sauvo	3.15	Aura	3.29
Masku	3.85	Tarvasjoki	3.11	Sauvo	3.26
Aura	3.80	Marttila	3.07	Tarvasjoki	3.21
Marttila	3.75	Paimio	3.01	Paimio	3.13
Sauvo	3.71	Nousiainen	2.93	Nousiainen	3.03
Tarvasjoki	3.61	Mynämäki	2.69	Mynämäki	2.99
Rusko	3.55	Rusko	2.53	Masku	2.71
Nousiainen	3.46	Masku	2.47	Rusko	2.60

Huom: Taulukon luvut ovat keskiarvoja (asteikko 1-5).

Asenteet aluelautakuntia ja alueellisia toimielimiä kohtaan ovat erityisen kiinnostavia, koska niitä ei ole käytetty tutkimusalueella aiemmin. Niillä on myös mahdollisuus lisätä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia huomattavasti. Kuten taulukosta 4 käy ilmi, Naantalın asukkaat sekä pienimpien Marttilan, Auran, Sauvon ja Tarvasjoen kuntien asukkaat ovat kiinnostuneimpia tällaisista osallistumismuodoista. Asumisalueen tyyppin ja iän suhteen asenteet jakautuvat samalla tavalla kuin edellä.

Taulukossa 5 esitetään vastaajien kiinnostus käyttää kolmea muuta poliittisen osallistumisen muotoa tulevaisuudessa mahdollisessa liitoskunnassa. Kahdesta konsultoivan ja keskusteleavan osallistumisen muodosta – avoimet keskustelutilaisuudet tai asiakohdattaiset työpajat ja ideariihet – ensimmäiset ovat huomattavasti suosittumia, joten vain ne on nostettu esille taulukossa. Tätä voi selittää se, että vastaajien on ollut vaikeampi mieltää, mitä työpajoilla ja ideariihillä tarkoitetaan. Näiden osalta Marttila on ainoa kunta, jossa keskiarvo on myönteisellä puolella asteikkoa. Avointen keskustelutilaisuuksien osalta kiinnostus on jälleen suurinta pienissä kunnissa. Myös Kaarina on listan kärkipäässä. Keskustelutilaisuudet kiinnostavat vähiten nuoria vastaajia, ja koulutus-

taustojen välillä ei ole suuria eroja, mutta itsensä poliittisesti oikealle sijoittavat ovat muita ideologisia ryhmiä kiinnostuneempia. Asiakohtaisten työpajojen ja ideariihien osalta tulokset ovat samansuuntaisia.

Verkkodemokratian piiriin kyselyssä kuului kolme osallistumismuotoa: valtuuston esityslistan kommentointi, sähköisen palautelomakkeen täyttäminen ja kunnan verkkosivuilla oleviin kyselyihin vastaaminen. Viimeksi mainittu on esillä taulukossa 5, sillä se oli vastaajien keskuudessa suosittumpi kuin kaksi muuta. Sähköisiin kyselyihin vastaamisesta ovat kiinnostuneita kuitenkin melko samat henkilöt kuin kahdesta muusta verkkodemokratian muodosta. Harvaanasutuilla alueilla kiinnostus verkkodemokratiaa kohtaan on suurempaa kuin muilla alueilla. Sosiodemografisten muuttujien suhteen naiset ovat miehiä kiinnostuneempia verkkodemokratiasta, samoin korkeasti koulutetut vastaajat. Vanhempia vastaajia verkkodemokratia kiinnostaa luonnollisesti vähemmän kuin nuoria, osittain siksi, että heidän internetin käyttönsä on vähäisempää. Yllättäen kuitenkin kaikkein nuorimpia vastaajia nämä osallistumismuodot kiinnostavat vähemmän kuin 30-64-vuotiaita.

Taulukko 5. Kiinnostus avoimia keskustelutilaisuuksia, internet-kyselyjä ja viranhaltijoiden yhteydenottoja kohtaan

Keskustelutilaisuudet		Verkkokyselyt		Yhteydenotot viranhaltijoihin	
Koko otos	3.26	Koko otos	2.82	Koko otos	3.25
Turku	2.97	Turku	2.70	Turku	2.93
<i>Turku itä</i>	3.42	<i>Turku etelä</i>	3.40	<i>Turku itä</i>	3.38
<i>Turku pohjoinen</i>	3.36	<i>Turku keskiosa</i>	2.82	<i>Turku pohjoinen</i>	3.27
<i>Turku etelä</i>	2.92	<i>Turku länsi</i>	2.64	<i>Turku keskiosa</i>	2.86
<i>Turku keskiosa</i>	2.81	<i>Turku itä</i>	2.56	<i>Turku etelä</i>	2.82
<i>Turku länsi</i>	2.37	<i>Turku pohjoinen</i>	2.22	<i>Turku länsi</i>	2.23
Kaarina	3.56	Naantali	3.18	Naantali	3.53
Naantali	3.37	Raisio	3.04	Lieto	3.46
Lieto	3.31	Kaarina	2.73	Kaarina	3.35
Raisio	3.10	Lieto	2.67	Raisio	2.67
Sauvo	3.65	Aura	3.10	Paimio	3.70
Marttila	3.63	Sauvo	3.03	Rusko	3.56
Tarvasjoki	3.55	Marttila	2.89	Aura	3.54
Aura	3.52	Nousiainen	2.89	Sauvo	3.50
Nousiainen	3.47	Tarvasjoki	2.80	Marttila	3.48
Paimio	3.44	Masku	2.79	Nousiainen	3.34
Mynämäki	3.25	Paimio	2.70	Tarvasjoki	3.33
Rusko	3.00	Mynämäki	2.65	Masku	3.23
Masku	2.91	Rusko	2.56	Mynämäki	3.08

Huom: Taulukon luvut ovat keskiarvoja (asteikko 1-5).

Lopuksi tarkastellaan kiinnostusta ottaa yhteyttä paikallispoliitikkoihin ja viranhaltijoihin mahdollisessa liitoskunnassa. Jälleen suosituimpi näistä kahdesta osallistumismuodosta on esitetty taulukossa 5, ja molemmat näyttävät kiinnostavan samoja vastaajia. Maa-seutumaisilla alueilla asuvat ovat kiinnostuneempia ottamaan suoraan yhteyttä paikallispoliitikkoihin ja viranhaltijoihin verrattuna kaupunkien keskustoissa ja lähiöissä asuviin. Nämä muodot kiinnostavat enemmän korkeasti koulutettuja, ideologisesti oikealla olevia sekä ammattiryhmistä maanviljelijöitä. Nuoremmat vastaajat (18-29-vuotiaat) ovat huomattavasti muita vähemmän

kiinnostuneita ottamaan suoraan yhteyttä poliitikkoihin ja viranhaltijoihin.

Alueen eri kuntien ja Turun osa-alueiden suhteen on huomionarvoista, että Länsi-Turun on alhaisin vastaajien kiinnostuneisuuden keskiarvo 11 osallistumismuodon osalta. Lohdullista on, että kunnallisissa kansanäänestyksissä äänestäminen – suosituin osallistumismuoto koko Turun seudulla vaaleissa äänestämisen jälkeen – ei kuitenkaan ole yksi näistä osallistumismuodoista. Kansanäänestysten suhteen Länsi-Turun keskiarvo on sama kuin koko alueen, 3.77. Turun länsiosassa vaaleissa ää-

nestäminen on ainoa osallistumismuoto, joka vastaajia selkeästi kiinnostaa. Asenteet vaikuttavat samanlaisilta myös muilla Turun osa-alueilla, erityisesti keskiosassa, tosin hieman vähemmässä määrin. Turun osa-alueiden välillä on kuitenkin suuria eroja siinä, mitkä osallistumismuodot vastaajia kiinnostavat. Verkkodemokratian lisäksi Turun eteläosissa asuvat ovat kiinnostuneita mielipidekyselyistä ja vetoomusten allekirjoittamisesta. Avointen keskustelutilaisuuksien osalta kiinnostus on suurempaa itäisessä ja pohjoisessa osassa muisin alueisiin verrattuna.

Yleisesti ottaen, Turun asukkaat vaikuttavat melko välinpitämättömiltä osallistumisen suhteen: He eivät ole erityisen pessimistisiä tulevaisuuden osallistumismahdollisuuksien suhteen muiden kuntien asukkaisiin verrattuna, eivätkä myöskään ole erityisen kiinnostuneita vaihtoehtoisista osallistumisen ja vaikuttamisen muodoista. Toisaalta tulokset osoittavat vastakkaiseen suuntaan sen osalta, kuinka tyytyväisiä vastaajat ovat nykyisiin osallistumismahdollisuuksiin. Turun asukkaat ovat keskimäärin muiden kuntien asukkaita tyytymättömämpiä nykyiseen tilanteeseen, mutta silti he eivät vaikuta kovin kiinnostuneilta demokraattisista innovaatioista. Pienten kuntien asukkaat ovat luonnollisesti hieman pessimistisiä tulevaisuuden vaikutusmahdollisuuksien suhteen, mutta toisaalta he osoittavat enemmän kiinnostusta ja sitoutumista osallistumiseen. Heidän näkökulmastaan kuntaliitos tuo mukanaan muutoksia, jotka vaativat konkreettisia toimia. Turun asukkaat suhtautuvat aiheeseen päivittäin huolettomasti tai jopa välinpitämättömästi, koska kuntaliitos ei tuo heille vastaavan mittaluokan muutoksia kuin pienemmissä kunnissa.

Asenteet osallistumisen ja vaikuttamisen muotoja kohtaan

Kuten aiemmin todettiin, kaikki kansalaiset eivät välttämättä halua osallistua päätöksentekoon, mutta pitävät silti tärkeänä demokraattisen osallistumisen mahdollisuuksia. Onkin tärkeää tarkastella asenteita eri osallistumismuotoja kohtaan ja selvittää, kuinka tärkeinä kansalaiset pitävät niitä. Kuten taulukon 3 toisesta sarakkeesta käy ilmi, kunnallisvaaleissa äänestämistä pidetään tärkeimpänä osallistumismuotona. Jopa kaksi kolmesta vastaajasta pitää kunnallisvaaleissa äänestämistä erittäin tärkeänä ja lisäksi yksi viidesosa melko tärkeänä. Keskiarvojen perusteella kansalaiset pitävät useimpia osallistumismuotoja tärkeinä, mutta eivät ole aivan yhtä kiinnostuneita käyttämään niitä itse mahdollisessa liitoskunnassa – mielipidekyselyjä lukuun ottamatta. Osallistumismuotojen arvostus ja toisaalta kiinnostus käyttää niitä ovat suurelta osin samassa linjassa: vastaajat pitävät tärkeimpinä niitä osallistumismuotoja, joita he olisivat halukkaita itse käyttämään mahdollisessa liitoskunnassa.

Muutamia mielenkiintoisia poikkeuksia kuitenkin nousee esiin. Vaikka kiinnostus kuntalaisaloitteiden tekemiseen on melko alhaista, suuri osa vastaajista pitää niitä tärkeänä poliittisen osallistumisen muotona. Kun otetaan lisäksi huomioon, että kunnallisiin kansanäänestyksiin osallistuminen on Turun seudulla toiseksi suosituin poliittisen osallistumisen muoto, voitaneen todeta, että suoralla demokratialla on erittäin paljon kannatusta tällä alueella. Toinen kiinnostava poikkeus ovat valtaa käyttävät alueelliset lautakunnat tai toimielimet. Jopa 56 prosenttia vastaajista pitää tällaisia päätöksentekoaikana tärkeinä, ja vain 14 prosenttia osoittaa niihin vähän tai ei lainkaan kiinnostusta. Erot kuntien ja Turun osa-alueiden välillä ovat melko pieniä; Eniten kannatusta alueelliset toimielimet saavat Tarvasjoella (keskiarvo 3.82) ja vähiten Turun länsiosassa (3.18). Turun sisällä nämä toimielimet saavat eniten kannatusta pohjoisosassa (3.71).

Kolmas kiinnostava tulos ovat avoimet keskustelutilaisuudet paikallispoliitikkojen ja viranhaltijoiden kanssa. Niitä kannatti suuri osa vastaajista: 29 prosenttia piti niitä erittäin tärkeinä ja 33 prosenttia melko tärkeinä. Suoria yhteydenottoja poliitikkoihin ja viranhaltijoihin pidettiin tärkeämpinä kuin valtuuston esityslita kommentointia kunnan verkkosivuilla. Toisaalta internetäänestäminen saa kuitenkin laajaa kannatusta vastaajien keskuudessa. Yksi kyselyn väittämistä kuului: *”Uutta teknologiaa, esim. Internet-äänestystä, tulisi hyödyntää säännöllisesti”*. 30 prosenttia vastaajista oli tästä täysin samaa mieltä, 17 prosenttia jokseenkin samaa mieltä ja 30 prosenttia neutraalilla kannalla. Kaiken kaikkiaan edellä esitetyt tulokset tukevat aiempia väitteitä siitä, että useat ihmiset pitävät tärkeinä erilaisten osallistumisen muotojen olemassaoloa, vaikka he eivät välttämättä ole kiinnostuneita käyttämään itse niitä kaikkia.

Aiempi poliittinen osallistuminen

Kansalaisten aiempi poliittinen osallistuminen on esitetty taulukon 3 viimeisessä sarakkeessa. Jopa 92 prosenttia vastaajista on heidän itsensä mukaan äänestänyt kunnallisvaaleissa. Tämä luku on suuri ottaen huomioon valtakunnallisen äänestysprosentin, joka on kaksissa viime kunnallisvaaleissa 2008 ja 2012 ollut 60 prosentin luokkaa. Tässä kohtaa on kuitenkin huomioitava kaksi asiaa. Ensiksikin, vastaajat eivät välttämättä liittäneet vastaustaan viime kunnallisvaaleihin, vaan yleisesti joihinkin menneisiin kunnallisvaaleihin. Lisäksi, kyselytutkimuksissa monilla vastaajilla on taipumus liioitella, että he ovat äänestäneet, vaikka eivät olisikaan. Synä voi olla, että he eivät muista tarkasti tai todennäköisemmin se, että vaaliosallistuminen on sosiaalisesti hyväksyttävää ja tavoiteltavaa.¹⁵ Mitä tulee muihin osallistumismuotoihin, eniten käytettyjä ovat yhteydenotot viranhaltijoi-

hin, vetoomusten allekirjoittaminen ja vapaaehtois- tai talkootyö, vaikka viimeksi mainittua ei välttämättä voida pitää poliittisena osallistumisena. Kolmasosa vastaajista on ottanut yhteyttä paikallispoliitikkoon ja osallistunut erilaisiin kansalaisille suunnattuihin mielipidekyselyihin.

Kuntalaisaloitteen mahdollisuus on kirjattu Suomen lainsäädäntöön. Kuntalain mukaan yksittäinen kansalainen voi tehdä aloitteen jossakin asiassa, ja hänelle on ilmoitettava, mihin toimiin aloitteen johdosta on kunnassa ryhdytty. Jos aloitteen takana on kaksi prosenttia kunnan asukkaista, asia on käsiteltävä kunnanvaltuustossa kuuden kuukauden kuluessa. Vain viisi prosenttia vastaajista on tehnyt kuntalaisaloitteen, ja yhdeksän prosenttia on osallistunut kunnalliseen kansanäänestysaloitteeseen. Neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys on toinen lainsäädännön tarjoama suoran demokratian keino. 23 prosenttia Turun seudun asukkaista on äänestänyt kunnallisessa kansanäänestyksessä. Kuntien välillä on kuitenkin suuria eroja kansanäänestysten käytössä ja yleisyydessä. Sama koskee deliberatiivisen demokratian keinoja kuten avoimia keskustelutilaisuuksia, työpajoja ja ideariihä. Näistä ensimmäisiin on osallistunut 31 prosenttia ja jälkimmäisiin 9 prosenttia vastaajista. Verkkodemokratian keinojen suhteen osallistumisaktiivisuus on runsas 10 prosenttia.

Aiempi poliittinen osallistuminen on suurelta osin yhteydessä kiinnostukseen käyttää eri osallistumismuotoja tulevaisuudessa sekä niitä kohtaan oleviin yleisiin asenteisiin. Kaksi poikkeusta kuitenkin nousee esiin. Lähes puolet vastaajista on allekirjoittanut vetoomuksia, mutta silti vetoomusten allekirjoittamista ei pidetä kiinnostavana osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Sen sijaan neuvoa-antava kansanäänestys kiinnostaa monia kansalaisia, vaikka he eivät olisikaan äänestäneet kansanäänestyksessä aiemmin.

Yhteenveto

Tutkimuksen tulokset eivät yllätyksenä: suuri osa kansalaisista Turun seudulla suhtautuu epäilevästi osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin mahdollisessa liitoskunnassa. Turussa asuvat ovat suhteessa myönteisempiä kuin muiden kuntien asukkaat. Tässä taustalla lienee se, että Turun asukkaat eivät usko kuntaliitoksen aiheuttavan suuria muutoksia verrattuna kansalaismielipiteeseen muissa kunnissa. Kaikkein pessimistisimpiä ovat pienten reunakuntien asukkaat. Toisaalta, näissä kunnissa asuvat ovat myös sitoutuneempia ja kiinnostuneempia, sillä he ovat muiden kuntien asukkaita kiinnostuneempia käyttämään uusia poliittisen osallistumisen keinoja. He ovat myös tyytyväisempiä nykyisiin osallistumismahdollisuuksiin, mutta toisaalta uskovat, että ne

eivät tule riittämään mahdollisessa liitoskunnassa. Pienten reunakuntien asukkaat ovat myös muita kiinnostuneempia tekemään kuntalaisaloitteita, osallistumaan alueellisten toimielinten toimintaan ja avoimiin keskustelutilaisuuksiin paikallispoliitikkojen ja viranhaltijoiden kanssa. Suuri osa alueen asukkaista arvostaa poliittisen osallistumisen mahdollisuuksia ja kansalaisten vaikuttamista päätöksentekoon. Useita demokraattisia instituutioita pidetään tärkeinä, erityisesti kunnallisvaaleissa äänestämistä, kuntalaisaloitteiden tekemistä, alueellisiin toimielimiin osallistumista, suoria yhteydenottoja valtuutettuihin ja viranhaltijoihin sekä avoimia keskustelutilaisuuksia näiden toimijoiden kanssa.

Enemmistö kansalaisista haluaa, että kuntaliitoksesta järjestetään kansanäänestys ennen kuin liitospäätös tehdään. Neuvoa-antavaa kansanäänestystä pidetään hieman parempana vaihtoehtona kuin sitovaa kansanäänestystä. Lähes kaksi kolmasosaa vastaajista on samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan kuntaliitoksesta tulisi järjestää kansanäänestys. Kansalaisten luottamus poliittisia instituutioita on melko alhaista koko alueella. Luottamus poliittisia puolueita ja kansanedustajia kohtaan on kuitenkin huomattavasti alhaisempaa kuin kansalaisten luottamus paikallispoliitikkoja ja viranhaltijoita kohtaan.

Nuoret ja opiskelijat suhtautuvat yleisesti ottaen muita myönteisemmin demokraattiseen osallistumiseen, miesten ja naisten välillä ei ole eroja tässä suhteessa, ja erot vastaajien koulutustason suhteen ovat myös melko pieniä. Vanhemmat vastaajat ovat tyytyväisempiä nykyisiin poliittisen osallistumisen mahdollisuuksiin nuoriin ja keski-ikäisiin verrattuna. Tyytyväisyys on korkeampaa myös korkeakoulutettujen keskuudessa, ja ne, jotka ovat ideologisella asteikolla vasemmalla, ovat kaikkein tyytyväisimpiä nykyisiin osallistumiskeinoihin. Kenties hieman yllättävä tulos mahdollisen kuntaliitoksen kannalta on, että kaikkein nuorimmat vastaajat (18-29-vuotiaat) ovat 30-64-vuotiaita vähemmän kiinnostuneita kaikista tässä tutkimuskatsauksessa käsitellyistä osallistumismuodoista, joita olivat siis kansanäänestykset, kuntalaisaloitteet, alueelliset toimielimet, avoimet keskustelutilaisuudet, verkkodemokratia ja suorat yhteydenotot paikallispoliitikkoihin ja viranhaltijoihin. Kuitenkin nuoret vastaajat suhtautuvat keskimääräistä myönteisemmin demokraattisen osallistumisen mahdollisuuksiin yleisellä tasolla tulevaisuudessa. Tämän taustalla voi olla, että nuorimmat eivät ole yhtä kiinnostuneita politiikasta kuin vanhemmat sukupolvet, mutta toisaalta he eivät myöskään ole huolissaan osallistumismahdollisuuksien vähenemisestä, kun taas vanhemmat vastaajat kokevat osallistumismahdollisuuksien olleen ennen paremmat. Naiset ovat hieman miehiä kiinnostuneempia verkko-

demokratiasta – muuten erot eri sukupuolten välillä ovat pieniä. Asenteet vaihtelevat yllättävän vähän myös koulutustason suhteen. Korkeakoulutetut ovat ainoastaan muita kiinnostuneempia verkkodemokratiasta ja suorista yhteydenotoista poliitikkoihin ja viranhaltijoihin. Itsensä ideologisesti oikealle sijoittavat ovat muita kiinnostuneempia demokraattisista innovaatioista, ja erityisesti kuntalaisaloitteista, alueellisista toimielimistä, avoimista keskustelutilaisuuksista ja suorista yhteydenotoista poliitikkoihin ja viranhaltijoihin. Sen sijaan ideologisesti vasemmalla olevat vastaajat ovat kiinnostuneempia kunnallisvaaleissa äänestämisestä.

Aiemmat tutkimukset osoittavat, että kuntarakenteen uudistaminen luo tarpeita myös paikallisdemokratian vahvistamiselle; kansalaiset haluavat yhä useammin vaikuttaa kunnan päätöksentekoon suoraan. Erityisesti maaseutumaisilla alueilla kansalaiset kokevat vaikutusmahdollisuuksiensa heikentyneen kuntaliitosten myötä. Samaan aikaan ihmisten kiinnostus kunnallishallintoa kuitenkin lisääntyy liitosten myötä. Päätöksentekijöiden tulisi hyödyntää tätä herännyttä kiinnostusta. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat samaan suuntaan: kansalaiset vaativat paikallisdemokratian rakenteiden vahvistamista ja suoraa vaikutusmahdollisuuksia päätöksentekoprosessiin. Tämä nousee erityisen vahvasti esille pienissä kunnissa. Kansalaiset ovat huomattavan kiinnostuneita kunnallisista kansanäänestyksistä, jotka ovat yksi esimerkki suorasta demokratiasta. Pienissä Turun seudun reuna-alueiden kunnissa kansalaiset ovat kiinnostuneita yhteistyö- ja verkostohallinnosta, jossa kansalaiset jakavat päätöksentekovaltaa poliitikkojen kanssa, sekä keskusteluun pohjautuvista prosesseista kuten avoimista keskustelutilaisuuksista.

Suosituksia kunnille

Kunnallisvaaleissa äänestämisen jälkeen kunnallinen neuvoo-antava kansanäänestys on kaikkein suosituin osallistumismuoto, joten sitä voitaisiin käyttää nykyistä laajemmalla mittakaavassa kansalaisten vaikutusmuotona mahdollisessa laajentuneessa kunnassa Turun seudulla. Kansanäänestys on verrattaen helppo ja yksinkertainen poliittisen osallistumisen muoto, joka ei vaadi kansalaisilta paljoa aikaa tai energiaa. Pienimmät kunnat (erityisesti Tarvasjoki, Marttila, Sauvo ja Aura) Turun seudun reuna-alueille eroavat muista kunnista useilla mittareilla. Näiden kuntien asukkaat eivät ole yhtä kiinnostuneita kunnallisvaaleissa äänestämisestä kuin muiden kuntien asukkaat. Sen sijaan he ovat muita kiinnostuneempia alueellisista toimielimistä, jos sellaisia perustettaisiin, sekä avoimista keskustelutilaisuuksista

paikallispoliitikkojen ja viranhaltijoiden kanssa. Perusteella tällaisia toimielimiä ja keskustelutilaisuuksia maaseutumaisilla alueilla kansalaiset voisivat yhä kokea vaikuttavansa heille itselleen tärkeisiin asioihin ja säilyttää tunteen alueellisesta itsenäisyydestä, vaikka kuntaliitos toteutuisikin.

Myös kuntalaisaloitteet ovat suosituimpia pienissä maaseutumaisissa kunnissa (ja Naantalissa) kuin muualla Turun seudulla. Kuitenkin suhtautuminen kuntalaisaloitteen tekemiseen tulevaisuudessa on melko myönteistä koko alueella. On mahdollista, että monet vastaajat eivät tiedä kuntalaisaloiteinstituution olemassaolosta ja vielä useampi ei tiedä, miten aloite tehtäisiin käytännössä. Analyysien perusteella aloiteinstituutiossa on selkeästi potentiaalia, ja sen näkyvyyttä voitaisiin jatkossa kehittää ja kannustaa kansalaisia käyttämään sitä vaikuttamisen muotona kunnallisessa päätöksenteossa. Kansalaisten tyytymättömyys nykyisiin vaikutusmahdollisuuksiin erityisesti Kaarinassa, Paimiossa ja Turussa tulisi ottaa vakavasti. Myös luottamus paikallispoliitikkoihin ja viranhaltijoihin on Kaarinassa koko alueen alhaisinta. Avoimia keskustelutilaisuuksia, joissa asukkaat keskustelevat paikallisesti ajankohtaisista asioista poliitikkojen ja viranhaltijoiden kanssa, voidaan suositella Kaarinaan ja Paimioon, sillä niiden kannatus on näissä kunnissa suurta. Lisäksi suuri osa kansalaisista Kaarinassa, Paimiossa ja Turussa on kiinnostuneita neuvoo-antavista kansanäänestyksistä. Kansanäänestyksiin osallistuminen on itse asiassa kunnallisvaalien lisäksi ainoa poliittisen osallistumisen muoto, joka kiinnostaa selkeästi Turun asukkaita. Toisaalta, Turussa asuvat eivät ole yhtä huolissaan osallistumismahdollisuuksien heikentymisestä tulevaisuudessa kuin muiden kuntien asukkaat.

Poliittiset toimijat koko Turun seudulla voisivat lisäksi pohtia, miten internetiä voitaisiin käyttää tehokkaammin kansalaisten vaikuttamisen kanavana. Vaikka nykyiset verkko-osallistumisen muodot eivät herätä yleisesti suurta kiinnostusta, uusilla teknologian muodoilla – kuten sosiaalinen media ja internet-äänestäminen – on potentiaalia lisätä kansalaisten osallistumista eri asiaky-symyksissä.

Hallinnon legitimitietin näkökulmasta katsottuna Turun seudun kuntaliitos ei ole tuomittu epäonnistumaan, vaikka kansalaisten asenteet liitosta kohtaan ovat yleisesti ottaen melko kielteisiä. Alueen eri osissa kannatetaan useita suoran osallistumisen keinoja ja poliittisen osallistumisen mahdollisuuksia pidetään yleisesti ottaen tärkeinä, joten kansalaisten osallistumista on mahdollista lisätä ja syventää erilaisten demokraattisten innovaatioiden avulla.

Lähteet

- 1 Vetter, A. ja Kersting, N. (2003) *Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency*. Opladen: Leske + Budrich. De Ceuninck, K., Reynaert, H., Steyvers, K. and Valcke, T. (2010) "Municipal Amalgamations in the Low Countries: Same Problems, Different Solutions," *Local Government Studies*, Vol. 36, No. 6, 803-22.
- 2 Rinne-Koski, K., Saartenoja, A., Rantanen, M. ja Tantarimäki, S. (2012) *Kuntaliitos ja maaseutualueiden asukasosallistuminen Kouvolan, Salon ja Seinäjoen kaupungeissa*. Raportteja 79. Helsinki: Helsingin yliopisto, Ruralia-Instituutti.
- 3 Pekola-Sjöblom, M. (2011) *Kuntalaiset uudistuvissa kunnissa*, Acta nro 229. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Sandberg, S. (2012) *Paras-uudistus kuntapäätäjän silmin*, Acta nro 235. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- 4 Kunnat (www.kunnat.net)
- 5 Rinne-Koski, K., Saartenoja, A., Rantanen, M. ja Tantarimäki, S. (2012) *Kuntaliitos ja maaseutualueiden asukasosallistuminen Kouvolan, Salon ja Seinäjoen kaupungeissa*. Raportteja 79. Helsinki: Helsingin yliopisto, Ruralia-Instituutti.
- 6 Nurmi ja Ylästaro yhdistyivät Seinäjoen kanssa; Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kuusankoski ja Valkeala yhdistyivät Kouvolan kanssa; Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Perteli, Suomusjärvi ja Särkisalo yhdistyivät Salon kanssa.
- 7 Christensen, H.S. (2012) "E-democracy in Finnish Municipalities," Tutkimuskatsauksia 4b/2012. Turun kaupunki: Tutkimus ja tilastot.
- 8 Geissel, B. (2009) "How to Improve the Quality of Democracy? Experiences with Participatory Innovations at the Local Level in Germany," *German Politics and Society* 93, Vol. 27, No. 4, 51-71, p. 53.
- 9 Newton, K. (2012) "Curing the Democratic Malaise with Democratic Innovations," teoksessa B. Geissel ja Newton, K. (toim.), *Evaluating Democratic Innovations*. London and New York: Routledge, pp. 3-20, p. 5.
- 10 Geissel, B. (2009) "How to Improve the Quality of Democracy? Experiences with Participatory Innovations at the Local Level in Germany," *German Politics and Society* 93, Vol. 27, No. 4, 51-71.
- 11 Newton, K. (2012) "Curing the Democratic Malaise with Democratic Innovations," teoksessa B. Geissel ja Newton, K. (toim.), *Evaluating Democratic Innovations*. London and New York: Routledge, pp. 3-20.
- 12 Klingemann, H-D. (1999) "Mapping Political Support in the 1990s," teoksessa Norris, P. (toim.), *Critical Citizens: Global Support for Democratic Governance*. Oxford: Oxford University Press, pp. 31-56. Dalton, R.J. (2008) *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Washington: CQ Press.
- 13 Dalton, R.J., McAllister, I. ja Wattenberg, M.P. (2000) "The Consequences of Partisan Dealignment," teoksessa Dalton, R.J. ja Wattenberg, M.P. (toim.), *Parties Without Partisans: Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press, pp. 37-63.
- 14 Finlex (www.finlex.fi)
- 15 Cassel, C.S. (2003) "Overreporting and Electoral Participation Research," *American Politics Research* 31(1), 81-92.
- 16 Osallistuminen kansalaisykselyihin tarkoittaa osallistumista ennen tätä kyselyä.

Tutkimuskatsauksia on Turun kaupunkitutkimusohjelman julkaisusarja. Siinä julkaistaan ytimekkäitä katsauksia kaupunkitutkimuksen ja -kehittämisen ajankohtaisista aiheista. Sarjaan kirjoittavat asiantuntijat eivät pääosin työskentele Turun kaupungin organisaatioissa. Esitetyt väitteet eivät välttämättä vastaa kaupungin virallista näkemystä.

Tämän katsauksen kirjoittaja, valtiotieteiden tohtori, dosentti **Krister Lundell** toimii post-doc tutkijana Åbo Akademin valtiotieteiden laitoksella, demokratian huippututkimusyksikössä. Katsauksen on käänttänyt suomeksi englanninkielisestä käsikirjoituksesta VTM Maija Karjalainen.

Tutkimuskatsauksia-sarjan toimittaja:

Sampo Ruoppila, tutkimusjohtaja
sampo.ruoppila@turku.fi

Julkaisija:

Turun kaupungin konsernihallinto
Kaupunkikehitysryhmä
PL 355 (Yliopistonkatu 27a), 20101 Turku